

กลวิธีการกลบเกลื่อนในการสนทนาเรื่องเพศของคนไทย

นางสาวสุนันทา คงประโคน

182

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาศาสตร์ ภาควิชาภาษาศาสตร์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-03-0571-7

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

30 ก.ค. 2546

I 2055 26 22

HEDGING STRATEGIES IN CONVERSATION ABOUT SEX AMONG THAI SPEAKERS

MISS SUNANTA KONGPRAKHON

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Linguistics

Department of Linguistics

Faculty of Arts

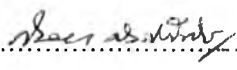
Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-03-0571-7

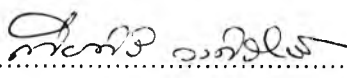
หัวข้อวิทยานิพนธ์ กลวิธีการกลบเกลื่อนในการสนทนาเรื่องเพศของคนไทย
โดย นางสาวสุนันทา คงประโคน
สาขาวิชา ภาษาศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพียรศิริ วงศ์วิภาณนท์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ม.ร.ว.กัลยา ดิงศภิตย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพียรศิริ วงศ์วิภาณนท์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ณัฐพร พานโพธิ์ทอง)

สุนันทา คงประโคน: กลวิธีการกลบเกลื่อนในการสนทนาเรื่องเพศของคนไทย. (HEDGING STRATEGIES IN CONVERSATION ABOUT SEX AMONG THAI SPEAKERS)

อ.ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.เพ็ญศรี วงศ์วิภาณนท์ , 214 หน้า. ISBN 974-03 -0571 -7.

งานวิจัยนี้ศึกษาวิธีการกลบเกลื่อนในการสนทนาเรื่องเพศของคนไทย ในบริบท การสนทนาแบบสาธารณะ โดยใช้ข้อมูลบริบทที่ต่างกัน 4 สถานการณ์ คือ บริบทในรายการทาง โทรทัศน์ รายการวิทยุ คอลัมน์ถาม-ตอบในหนังสือพิมพ์ และ กระดานสนทนาในอินเทอร์เน็ต

ผลการศึกษา พบว่า มีกลไกภาษา 3 กลไกที่ใช้ในการกลบเกลื่อน คือ การแทนที่รูปภาษา การละ รูปภาษา และการเพิ่มรูปภาษา ซึ่งใช้รูปแบบภาษาทั้งหมด 39 แบบ และสามารถจำแนกได้ตามแนวคิด ของบราวน์และเลวินสันได้ 4 ประเภท โดยรูปแบบภาษา 19 แบบ เป็นการกลบเกลื่อนที่ละเมิดเงื่อนไข เชิงคุณภาพ ,16 แบบ ละเมิดเงื่อนไขเชิงรูปแบบ , 3 แบบ ละเมิดเงื่อนไขเชิงปริมาณ และอีก 1 แบบ ละเมิดเงื่อนไขเชิงความสอดคล้อง นอกจากนี้ยังพบว่า ความถี่ในการใช้รูปแบบภาษาแบบต่างๆ จะแตกต่างกันตามสถานการณ์บริบท โดยรูปแบบภาษาที่เป็นคำรึนหุประเภทต่างๆ ประโยคแสดงการสมมติ สถานการณ์ และคำกริยานุเคราะห์บอกอรรถาณุเคราะห์ มีการใช้ในความถี่ที่สูงในทุกสถานการณ์บริบท จากจำนวนคำทั้งหมดในข้อมูลบริบทการสนทนา พบว่า มีอัตราการกลบเกลื่อนประมาณ ร้อยละ 3.87

การศึกษาแต่ละสถานการณ์ พบว่า บริบทการสนทนาในโทรทัศน์ จะมีอัตราการกลบเกลื่อน สูงสุด (ร้อยละ 5.01) และจากสมมติฐานที่ว่า บริบทการสนทนาในอินเทอร์เน็ต จะมีอัตราการ กลบเกลื่อนต่ำสุดนั้น งานวิจัยนี้ พบว่า บริบทในอินเทอร์เน็ตมีอัตราการกลบเกลื่อนสูงเป็นอันดับที่ 2 (ร้อยละ 4.13) อันดับที่ 3 คือ บริบทในรายการวิทยุ(ร้อยละ 3.42) และ บริบทในคอลัมน์ถาม- ตอบในหนังสือพิมพ์ มีอัตราการกลบเกลื่อนต่ำสุด (ร้อยละ 3.36)

ผลการศึกษาเชิงคุณภาพของการกลบเกลื่อนในงานวิจัยนี้ พบว่า ปัจจัยบริบทมีบทบาท สำคัญต่อการใช้การกลบเกลื่อน โดยผู้ร่วมสนทนาที่เห็นหน้ากันมีการกลบเกลื่อนมากกว่าผู้ร่วมสนทนา ที่ไม่เห็นหน้ากัน อย่างไรก็ตาม จากสมมติฐานที่ว่า ผู้ร่วมสนทนาที่มีความสัมพันธ์เป็นแบบห่างจะมี การกลบเกลื่อนมากกว่าแบบใกล้ชิด งานวิจัยนี้ พบว่า ผู้ร่วมสนทนาที่มีความสัมพันธ์เป็นแบบใกล้ชิด จะมีการกลบเกลื่อนมากกว่า

ภาควิชา ภาษาศาสตร์
สาขาวิชา ภาษาศาสตร์
ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนิติ.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4280210922 : MAJOR LINGUISTICS

KEY WORD: HEDGING STRATEGIES / HEDGES / PUBLIC DISCOURSE /

CONVERSATION / CONVERSATION ABOUT SEX / DISCOURSE FACTOR

SUNANTA KONGPRAKHON: HEDGING STRATEGIES IN CONVERSATION ABOUT SEX AMONG THAI SPEAKERS. THESIS ADVISOR : ASSIST. PROF. PEANSIRI VONGVIPANOND, Ph.D., 214 pp. ISBN 974-03-0571-7.

This is a study of hedging strategies found in conversation about sex among Thai speakers in public discourse. An excerpt of data is collected of 4 types of discourse situation; television, radio, newspaper column and internet webboard.

The study shows that there are 3 linguistic devices for hedging which are substitution, deletion and addition. These can be realized in 39 linguistic forms. Following Brown and Levinson's theory, 19 forms are found to be quality hedges; 16 forms manner hedges; 3 forms quantity hedges and only one form relevance hedge. These forms are used at varying degrees of frequency in different situations. Euphemism, if-clause and modal verbs are used at the high frequency in every discourse situation. In all, the degree of hedging is about 3.87 percent of the number of words used in the discourse.

For the analysis in each situation, the highest degree of hedging is found in television conversation (5.01%). Though it was expected to have the lowest degree of hedging, internet webboard ranks second (4.13%). Third is radio conversation (3.42%), and the lowest degree of hedging is found in newspaper column (3.36%).

A qualitative analysis of hedges in this thesis shows that discourse factors play a major role in determining the use of hedges. A face-to-face conversation requires a greater degree of hedging than a non-face-to-face one. Participants who are close to each other use more hedging than those who are distant. This is not in accordance with the hypothesis.

Department Linguistics

Field of study Linguistics

Academic year 2001

Student's signature.....

Advisor's signature.....

Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.เพ็ญศิริ วงศ์วิภาณนท์ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาต่างๆ ที่มีค่าอย่างยิ่งต่องานวิจัย ช่วยตรวจทาน และแก้ไขงานวิจัยนี้อย่างเอาใจใส่ โดยมีเห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย และนอกเหนือไปจาก ความช่วยเหลือต่างๆทางด้านวิชาการแล้ว ท่านยังได้ให้ความเมตตา ความเอ็นดู รวมทั้งให้ข้อคิดต่างๆ อันเป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตอีกด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง อบอุ่นใจ เสมอมา และเข้าใจในความหมายและหน้าที่อันแท้จริงของการเป็น “ครู” มากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยยังได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ ในการให้ความเห็น ชี้แนะแนวคิดต่างๆที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง ซึ่งทำให้ผู้วิจัยสามารถแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ ของงานวิจัยนี้ได้ในที่สุด นอกจากนี้ยังได้รับความเมตตาจาก อาจารย์ ดร. ณัฐพร พานโพธิ์ทอง ผู้ที่ได้ช่วยให้ข้อแนะนำ และเสนอแนะมุมมองใหม่ๆในการวิเคราะห์ บุคคลทั้งสองท่านนี้ ทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านไว้ ณ ที่นี้ด้วย

งานวิจัยนี้ สำเร็จได้ด้วยแรงใจ และพลังความรักจากบุคคลรอบข้างของผู้วิจัย ทั้งสมาชิกทุกคนในครอบครัว และเพื่อนทุกคน ที่คอยห่วงใยและหมั่นสอบถามความเป็นไปในการทำงานวิจัยนี้ด้วยความเป็นห่วงเสมอมา คณาจารย์ทุกท่านในภาควิชา ที่ได้ประสิทธิ์ประสาท ความรู้ทางด้านภาษาศาสตร์ให้แก่ผู้วิจัย คุณวลัยพร ชวะเดช ที่คอยกระตุ้นเตือนให้ผู้วิจัย ทำงานวิจัยนี้อย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งนิสิตร่วมรุ่นภาษาศาสตร์ที่เป็นกำลังใจให้กันและกันตลอดมา ซึ่งผู้วิจัยระลึกถึงเสมอและขอขอบคุณทุกท่านด้วย

ท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา ผู้ให้ความรักอันสูงสุด และเป็นแรงบันดาลใจสำคัญให้ผู้วิจัยไม่ย่อท้อต่อการทำงาน ขอขอบคุณ คุณแพรวพรรณ คงประโคน พี่สาว ผู้เป็นที่รักยิ่ง ซึ่งคอยให้กำลังใจและดูแลน้องด้วยความรักและความห่วงใยตลอดมา และขอขอบคุณคุณวินัย วงศ์เทพาพิทักษ์ ผู้ให้ความดูแลทั้งเรื่องความเป็นอยู่ สุขภาพกายและใจ และเสียสละความสุขส่วนตัวหลายอย่าง เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถทำงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
2. ปริจเฉท.....	5
2.1 ความสุภาพในการใช้ภาษา.....	9
2.2 การกลบเกลื่อน.....	11
2.2.1 นิยามและความหมายของการกลบเกลื่อน.....	11
2.2.2 ทฤษฎีการกลบเกลื่อน.....	13
2.2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	18
2.2.4 ศัพท์ที่ใช้ในงานวิจัย.....	23
3. วิธีดำเนินงานวิจัย.....	25
3.1 การรวบรวมข้อมูล.....	25
3.1.1 เกณฑ์การเก็บข้อมูล.....	25
3.1.2 การรวบรวมข้อมูล.....	27
3.1.3 การถ่ายทอดข้อมูล.....	35
3.2 การวิเคราะห์ชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร.....	36
3.3 การรวบรวมรูปภาพที่ใช้เป็นกลวิธีการกลบเกลื่อน.....	40
3.3.1 การวิเคราะห์เพื่อรวบรวมรูปภาพที่ใช้เป็นกลวิธีการกลบเกลื่อน.....	40

3.3.2 การวิเคราะห์การกลบเกลื่อนตามหลักการ ให้ความร่วมมือในการสนทนา.....	43
3.3.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบกลไกและความหลากหลายของรูปแบบ ภาษาแสดงการกลบเกลื่อน.....	43
3.4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบอัตราการใช้การกลบเกลื่อน.....	43
4. การกลบเกลื่อนในการสนทนา.....	46
4.1 การกลบเกลื่อนโดยใช้กลไกการแทนที่รูปภาษา.....	46
4.2 การกลบเกลื่อนโดยใช้กลไกการละรูปภาษา.....	55
4.3 การกลบเกลื่อนโดยใช้กลไกการเพิ่มรูปภาษา.....	56
4.4 สรุป.....	68
5. กลวิธีการกลบเกลื่อนตามหลักการให้ความร่วมมือในการสนทนา.....	71
5.1 กลวิธีการกลบเกลื่อนด้วยการละเมิดเงื่อนไขเชิงคุณภาพ.....	73
5.2 กลวิธีการกลบเกลื่อนด้วยการละเมิดเงื่อนไขเชิงปริมาณ.....	77
5.3 กลวิธีการกลบเกลื่อนด้วยการละเมิดเงื่อนไขเชิงความสอดคล้อง.....	78
5.4 กลวิธีการกลบเกลื่อนด้วยการละเมิดเงื่อนไขเชิงรูปแบบ.....	81
5.5 สรุป.....	85
6. การกลบเกลื่อนในบริบทที่ต่างกัน.....	89
6.1 การกลบเกลื่อนในบริบทการสนทนาเรื่องเพศทางโทรทัศน์.....	89
6.2 การกลบเกลื่อนในบริบทการสนทนาเรื่องเพศในรายการวิทยุ.....	97
6.3 การกลบเกลื่อนในบริบทการสนทนาเรื่องเพศ ในคอลัมน์ถาม-ตอบในหนังสือพิมพ์.....	104
6.4 การกลบเกลื่อนในบริบทการสนทนาเรื่องเพศอินเทอร์เน็ต.....	109
6.5 สรุป.....	113
7. การกลบเกลื่อนกับตัวแปรทางด้านปัจจัยบริบท.....	122
7.1 ปัจจัยบริบทด้านช่องทางการสื่อสาร.....	122
7.2 ปัจจัยบริบทด้านรูปแบบความสัมพันธ์ของผู้ร่วมสนทนา.....	123
7.3 ปัจจัยบริบทเรื่องการเห็นหน้ากันหรือไม่เห็นหน้ากันของผู้ร่วมสนทนา.....	124
7.4 สรุป.....	124

8. บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	125
8.1 บทสรุป.....	126
8.2 อภิปรายผล.....	131
8.3 ข้อเสนอแนะ	134
รายการอ้างอิง.....	137
ภาคผนวก	140
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	203

สารบัญตาราง

ญ

ตาราง	หน้า
1 องค์ประกอบของเหตุการณ์การสนทนาเรื่องเพศของคนไทย	38
2 ปัจจัยบริจเฉทในข้อมูลการสนทนาเรื่องเพศของคนไทย.....	40
3 สรุปกลไกการกลบเกลื่อนในการสนทนา.....	69
4 สรุปกลวิธีการกลบเกลื่อนด้วยการละเมิดเงื่อนไขเชิงคุณภาพ.....	76
5 สรุปกลวิธีการกลบเกลื่อนด้วยการละเมิดเงื่อนไขเชิงปริมาณ	78
6 สรุปกลวิธีการกลบเกลื่อนด้วยการละเมิดเงื่อนไขเชิงความสอดคล้อง	81
7 สรุปกลวิธีการกลบเกลื่อนด้วยการละเมิดเงื่อนไขเชิงรูปแบบ	84
8 สรุปกลวิธีการกลบเกลื่อนตามหลักการให้ความร่วมมือในการสนทนา	87
9 สรุปการกลบเกลื่อนในการสนทนาเรื่องเพศทางโทรทัศน์	96
10 สรุปการกลบเกลื่อนในการสนทนาเรื่องเพศในวิทยุ.....	103
11 สรุปการกลบเกลื่อนในการสนทนาเรื่องเพศในคอลัมน์ถาม-ตอบในหนังสือพิมพ์	108
12 สรุปการกลบเกลื่อนในการสนทนาเรื่องเพศในอินเทอร์เน็ต	112
13 ความแตกต่างทางด้านจำนวนรูปแบบภาษา	114
14 ความแตกต่างของรูปแบบภาษาที่ใช้ในแต่ละบริจเฉท	115

สารบัญ (ต่อ)

๗

ตาราง	หน้า
15 ความแตกต่างของรูปภาพที่ปรากฏในแต่ละรูปแบบภาษา.....	117
16 ความแตกต่างของอัตราแลกเปลี่ยนในแต่ละบริบทการสนทนา.....	119
17 ความถี่ในการใช้รูปแบบภาษา.....	121
18 อัตราการแลกเปลี่ยนตามปัจจัยทางด้านช่องทางการสื่อสาร.....	122
19 อัตราการแลกเปลี่ยนตามปัจจัยด้านรูปแบบความสัมพันธ์ของผู้ร่วมสนทนา.....	123
20 อัตราการแลกเปลี่ยนตามปัจจัยเรื่องการเห็นหน้ากันของผู้ร่วมสนทนา.....	124